## ANTRASIS ŠLIKTINĖS, SKUODO RAJ., LOBIS

*ADOLFAS TAUTAVICIUS*

1938 m. birželio mėnesį Šliktinės kaime, Šatos upelio slėnyje esančioje pelkėje, kasdamas griovį valstietis A. Jocys rado X—XI a. geležinių ir žalvarinių dirbinių krūvelę. Daiktai buvę apie 60 cm gylyje po ąžuolo stuobriu. Į buv. Kultūros muziejų Kaune pateko iš šio lobio ir dabar Valstybiniame istorijos muziejuje Kaune yra 113 įmovinių ir įtveriamų žeberklinio tipo ietigalių, keliolika peilių, 4 geležiniai plačiaašmeniai kirviai, kovos peilių žalvariniai makštų apkalai, žalvarinis pentinas, 4 žalvarinės pasaginės segės, kurių dvi cilindrinėmis, trečia keturkampėmis ir viena gyvulinėmis galvutėmis. Iš viso į muziejų 1938 m. pateko 192 dirbiniai[1]. Kadangi lobis rastas apie 300—400 m į šiaurės vakarus nuo Mikytų piliakalnio, tai archeologinėje literatūroje jis žinomas kaip Mikytų lobis.

1970 m. buvo iškasta nauja Šatos vaga—kanalas, o 1971 m. buvo kasami grioveliai drenažui. Apie 40—50 m į šiaurę nuo 1938 m. radinio vietos 30—40 m skersmens plote vėl aptikta senienų. Drenažui griovius kasęs ekskavatorininkas pastebėjo senienas ir surinko jų keletą kg. Tačiau beveik visi jo radiniai dingo. Iš pasakojimų matyti, kad daugiausia tai buvo pasaginės segės, keletas apyrankių, peiliai, ietigaliai, vienas kovos peilis ar trumpas vienašmenis kalavijas su makštų liekanomis. Tik rudenį apie Šliktinės radinius sužinojo Skuodo rajono vykdomojo komiteto darbuotojai. Apžiūrėdami vietą, jie rado drenažo griovius jau užkastus, bet paviršiuje surinko dar apie 30 panašių dirbinių ir informavo apie visa tai Lietuvos TSR Kultūros ministeriją.

1971 m. spalio 11—15 d. Lietuvos TSR Mokslų akademijos Istorijos institutas radinių vietai ir aplinkybėms išaiškinti atliko bandomuosius kasinėjimus. Šalia drenažo griovių, plote, kur rasta senienų, buvo iškasta 10 šurfų. Tačiau tik perkasant iš kanalo išmestos ir išskleistos žemės sluoksnį, rasta dar keletas įvairaus dydžio pasaginių segių keturkampėmis ir daugiakampėmis galvutėmis, įmovinis ietigalis ir žeberklinio tipo įtveriamasis ietigalis. Geležiniai dirbiniai labai blogai išlikę, aptrupėję, o dalis

[1] **R. Volkaitė-Kulikauskienė,** Lietuvos archeologiniai paminklai ir jų tyrinėjimai, Vilnius, 1958, p. 119; Lietuvių liaudies menas. Senovės lietuvių papuošalai, II knyga, Vilnius, 1966, pav. 64—74. Dar vienas stambus įmovinis ietigalis iš šio lobio buvo išlikęs pas A. Jocio kaimyną P. Mažrimą, kuris 1971 m. jį atidavė tam pačiam muziejui.

žalvarinių segių aplankstytos. Po buvusia velėna giliau nejudintame grunte nerasta nė vieno dirbinio.

Susidaro įspūdis, kad 1970 m. kasant Šatos vagą, apie 40—50 m į šiaurę nuo 1938 m. lobio vietos ekskavatoriaus kaušu buvo išverstas dar vienas geležinių ir žalvarinių daiktų lobis. Jis su išmestomis žemėmis 1971 m. buvo išskleistas 30—40 m skersmens plote. Daiktai buvo pastebėti tik 1971 m. vasarą, išskleistos žemės sluoksnį perkasus drenažo grioviais.

Iš pasakojimų matyti, kad antrajame Šliktinės lobyje galėjo būti 200—300 daiktų. Daugumą jų sudarė žalvarinės pasaginės segės keturkampėmis ir daugiakampėmis galvutėmis, keletas apyrankių, bent viena antkaklė plonėjančiais galais su kilpele ir kabliuku. Be to, išliko vienas sveikas ir pusė kito juostinio žalvarinio pentino, žalvarinių diržo sagčių ir apkalų fragmentai, kovos peilis ar trumpas vienašmenis kalavijas su makštų liekanomis, peiliai, įmoviniai ietigaliai ir žeberklinio tipo įtveriamieji ietigaliai bei pentinis siauraašmenis kirvis.

Sprendžiant iš radinių, antrasis Šliktinės lobis yra kiek ankstyvesnis už pirmąjį. Antrajame lobyje nėra plačiaašmenių kirvių ir pasaginių segių gyvulinėmis galvutėmis. Sprendžiant pagal pasagines seges keturkampėmis ir daugiakampėmis galvutėmis, lobis datuotinas X a.

Abiejuose Šliktinės lobiuose rastieji daiktai dažnai randami Skuodo, Kretingos ir Plungės rajonų IX—XII a. kapinynuose vyrų kapuose. Tai ginklai (ietigaliai, kovos peiliai), įrankiai (kirviai, peiliai), aprangos daiktai (diržai, pentinai) ir papuošalai (pasaginės segės, rečiau apyrankės ar antkaklės). Šiuose lobiuose visai nerasta moterims būdingų papuošalų (smeigtukų, karolių).

Kas ir kodėl užkasė tuos daiktus pelkėse prie upelio ar nuskandino tuometinėje upelio vagoje, o gal šalia jo — akivare? Iš pradžių atrodė, kad tai bus pavojaus metu paslėpta Mikytų pilyje ar šalia jos gyvenusių žmonių turto dalis. Tačiau lieka nesuprantama, kodėl buvo paslėpti tik vyrų daiktai — ginklai, įrankiai, aprangos daiktai, papuošalai. Todėl, tur būt, arčiau tiesos bus spėjimas, kad tai aukos ano meto dievams. Aukota, matyt, dalis karo grobio arba gal į žygį traukdami vyrai meldė čia dievų palankumo ir aukojo jiems savo daiktų. Čia, Šliktinės slėnyje, pelkėje, bus buvusi šventa — dievams skirta vieta. Dar XVI a. lietuviškosios raštijos pradininkas Martynas Mažvydas, rašydamas apie lietuvių pagonybės liekanas, užsimena, kad lietuviai šventais laiko ne tik medžius, bet ir upes. Šata bus buvusi viena iš tokių šventų Žemaitijos upelių.